

QƏRBİ AVROPA VƏ ŞƏRQ ÖLKƏLƏRİNDƏ TƏTBİQ EDİLƏN ELEMENT KOLLEKSİYALARININ YARADILMA PRİNSİPLƏRİ

Milli kostyumun orijinallığını, həmçinin onun dəbli olmağını və digər xüsusiyyətlərini qoruyub saxlamağa qadir olan Qərb və Şərq geyim elementlərinin birləşdirildiyi kolleksiyanın yaradılması bu fəaliyyət istiqamətində iştirak edən dizaynerlərdən dəbin müasir tendensiyları sahəsində biliklərin ortaya qoyulmasını və onların inkişaf etdirilməsi məsələlərində intuisiyanın olması zəruriliyini deyil, həmçinin üslublaşdırılma ilə bağlı peşəkar bilik və səriştələrin mövcudluğunu da tələb edir.

Müasir tendensiylarının inkişafında dəbin müşahidə olunması və izlənilməsi belə bir nəticəni hasil etməyə imkan verir ki, son illərdə dizaynerlərin yaradıcılığında etnik üslubda yaradılan kolleksiyalar xüsusi yerlər tutur. Sözügedən həmin tendensiya təkcə peşəkar dizaynerlərin fəaliyyətində deyil, həmçinin bu sahədə çalışmağa başlayan dizayner-mütəxəssislərin işlərində də müşahidə oluna bilər. Bu arada “İnternational Fashion”, “Etno - Dar” və s. kolleksiyaların arasında keçirilən müsabiqələrin meydana gəlməsini də qeyd etməmək olmaz.

Dəb aləmində, məlum olduğu kimi, bu və ya digər tendensiyların əmələ gəlməsi cəmiyyətdə baş verən sosial, iqtisadi və digər proseslərlə qırılmaz surətdə bağlıdır.

Müasir insan şəhər həyatının onun üçün artıq vərdiş halını almış üstünlüklərdən imtina etmək iqtidarında deyil və təbiətlə bağlılıq hissiyatını yaratmağa qadir olan xarici atributların axtarışında olmaq, onları istifadə etmək məcburiyyətində qalır. Xalq kostyumunun hər hansı əlamətlərinə əsaslanan “etno” üslubu təbiətin, belə demək mümkündürsə, müəyyən qədimliyi və əzələliyini, təbiətə yaxınlığını, həmçinin sakitliyi,

dincliyi, əmin – amanlığı və müəyyən yüngüllüyü duymağa imkan verir.

“Etno” üslubu – ümumiləşdirilmiş, toplanmış bir məfhumdur, çox vaxt hər hansı konkret mədəniyyətə yaxud xalqa onun aidiyyəti olmur, bir çox hallarda isə bu üslub xalq kostyumunun elementlərinin üslublaşdırılması kimi görünür. Etno üslubunu istifadəsi müasir dəbə orijinallığı, özünəməxsusluğunu və parlaqlığını qoruyub saxlamağa şərait yaradır.

Etnik geyim əşyaları müasir şəhərli gənc qızın obrazına üzvi surətdə uyğun gəlir, belə paltarda o, köhnə dəbdə geyinmiş kimi görünür, çünki dizaynerlər onlara tarixin bəxş etdiyi böyük ustalıq və məharətlə istifadə edə bilirlər. Oskar De La Renta, Roberta Cavalli, Kenzo, Yean Raulo Ganlyer, Etro və bu kimi digər adlı – sanlı dəb evləri son mövsümlərdə etnik notları möhkəm təsbit edə bilmişlər. Son mövsümlər ərzində gül – çiçək printləri daha populyar idi, lakin bu sırada ekzotik orideyalar deyil, rus lalələri, süsənlər yer alır.

Həm dəbli olacaq, həm də milli kostyumun orijinallığını, bütün xüsusiyyətlərini və özünəməxsus elementləri qoruyub saxlayacaq kolleksiyanın yaradılması təkcə dəbin müasir tendensiyaları sahəsində biliklərin və onların inkişaf etdirilməsi məsələlərində intuisiyanın olmasını deyil, həmçinin üslublaşdırma sferasında peşəkar bilik və bacarıqların mövcudluğunu tələb edir.

Milli kostyumun xüsusiyyətini nəzərə çarpdırarkən, dizayner onların üzərində yeni-dən düşünür, onları yenidən qiymətləndirir və bunun əsasında müasir obrazlar yaradır, yəni üslublaşdırmanı həyata keçirir. Givenchy by Riccardo Tisci u Oskar de la Renta belə yenidən qiymətləndirmənin misalı kimi dəb evlərinin işləri göstərilə bilər ki, burada parlaq naxışlar, qızılla işlənmiş tikmə naxışlar, sıx naxışlar, rəngli yaylıqlar, xəz haşiyə etnoqrafik muzeylərdə sərgilənən ekspozisiyalardan götürülmüş və müasir forma və materiallarla birgə istifadə olunur, məsələn Givenchy by Riccardo Tisci u Oskar de la Renta.

Milli kostyumun müasir dəbə göstərdiyi təsiri həddindən artıq qiymətləndirmək çox çətindir, həmçinin nəzərə almaq lazımdır ki, ictimaiyyət ekologiyanın qorunub saxlanmasına get-gedə daha çox səylər göstərir ki, bu da aşağıdakı qənaətin gəlməsinə səbəb olur: “etno” üslubu öz populyarlığının pik nöqtəsindədir və yiyələndiyi bu mövqeləri kifayət qədər uzun müddət ərzində daha dəqiq desək ən azı 3-5 il ərzində qoruyub saxlamayacaq.

Folklor üslubunu inkişaf etdirən yaradıcı dizaynerlər üçün ümumi tövsiyələri müəyyən edir. Bunlardan biri kolleksiyaların obrazı, onun mövzusu vacibdir ki, bunun mahiyyəti və məzmunu yaradılan modellər vasitəsi ilə açılır. Modellərin müxtəlifliyini forma, obyektlər, rəng və personajın xarakterindən əmələ gələn məhz vahid obraz birləşdirməlidir.

Milli kostyum – rəssamın yaradıcılıq fəaliyyətinin xüsusi bir obyektidir. Etno – üslubda kostyumun yaradılması sənəti, istənilən hər hansı digər sənət növü kimi, onu yaradan dizaynerdən məharət, biliklər, fantaziya, zövq, müəyyən vərdişlərin mövcudluğunu tələb edir. Milli kostyumun dəbə göstərdiyi təsir şübhəsizdir və burada insanlara sözün əsl mənasında əbədi dəyərlər yaratmağa sövq və kömək edən insan və təbiətin dərin vəhdəti, eləcə də hamıya gərəkli olan incəsənət parlaq bir surətdə özünü büruzə verir.

Qadın qarderobunun bir elementi kimi, libaslar olduqca uzaq keçmişdə meydana

gəlmiş və çağdaş dövrümüzə, bu günümüzdə qədər ən tələb olunan və populyar olaraq qalmışdır.

Şərq üslubunda hazırlanmış libaslar xüsusi ilə dəyərlidir. Çünki burada sözün əsl mənasında böyük bir sivilizasiya, nəhəng bir dünya öz əksini tapır, həmçinin bu, modelyerin və dizaynerin fantaziyasını təcəssüm etdirən əsl şedevr, şah əsəridir. Şərq üslubunda hazırlanmış həddindən artıq parlaq və belə demək mümkündürsə, hətta müəyyən qədər açıq-saçıq geyim məmulatları planetimizin hər bir guşəsində pərəstişkar qadınları tapa bilir.

Hər il məşhur kutüryelərdən yeni kolleksiyalar təqdim olunur – Antonio Berardi, Yean Paul Gaultier, Corrie Nielson, Tsumori Chisato. Nümayiş etdirilən və şərq ənənələrinə uyğun olaraq yerinə yetirilmiş geyim nümunələrinin gözəlliyi, lətafəti, zərifliyi və eleqantlığı qarşısında duruş gətirmək qeyri – mümkündür.

Şərq üslubunda hazırlanmış paltar nümunələri nədən ibarətdir? Bu gün dizaynerlər tərəfindən siması yenilənmiş və dəyişdirilmiş, Hindistan, Yaponiya kimi şərq ölkələrini təmsil edən libaslar şərq üslubunun geyim nümunələri kimi təqdim edilir. Onun hazırlanması üçün materiallar, naxışlar və səciyyəvi şərq elementləri tətbiq olunur.

Şərq geyim nümunələri daha qapalı olmalıdır, lakin buna baxmayaraq bu gün açıq və yarımçıq modellərin inanılmaz dərəcədə nəhəng bir çoxluğu saysız – hesabsız prezentasiyalarda nümayiş etdirilir. Fotoşəkildə dizin yarısına qədər və dizdən aşağı uzanan geyim nümunələri təqdim olunur, bəzilərinin qolları var, bəzilərinin isə qolları yoxdur, bir neçəsində dik yaxalıq, digərində isə kəsik yer alır.

Bədənin bir hissəsinin açılması həmişə dəbdəbəli və olduqca gözəl aksesuarla qolbaq, monisto, bir neçə sapdan ibarət muncuqlarla və bu kimi digər cəlbedici bəzək məmulatları ilə nəzərə çarpdırılır. Şərq libasların ən yaxşı ənənələrə riayət edərək xalqların mədəniyyəti və məişətini, onların zövq və bağlılıqlarını əks etdirir. Şərq üslubunda tikilmiş axşam ziyafət libasları tez bir surətdə dəbə daxil olmuşdur, onlar həm fərdiliyi, həm də zəriflik və incəliyi son dərəcə gözəl şəkildə nəzərə çarpdırır.

Tikmə naxışlar, payetkalar, muncuqlar və krujevalarla dekor edilmiş modellər olduqca yaraşığı və təntənəli zəhəri görkəmə malikdir. Büzməli detallar, kəsiklər, asimmetrik biçim, ornament və naxışlar üsluba və obraza qeyri-adi xüsusiyyət və məgz gətirir. Dekolte və qollar sahəsində qeyri adi formalar hər bir qadının orijinallığını və spesifik xüsusiyyətlərini qeyd edir. Dəbpərəst qadınlar böyük məmnuniyyətə etnik rəsmlərə və şərq elementlərinə - printə, drapirovkalı ətəyə, qatlanmış alt hissəyə malik dəbdəbəli paltarlar geyirlər.

Şərq üslubunda tikilmiş libasları nə ilə geyinmək məqsədəuyğundur? Dünyaca məşhur kuterye Antonio Berardinin təvazövlü libasları parlaq geyim elementləri və aksesuarlarla uzlaşdırmaq daha yaxşıdır. Yan Pol Qotyedən olan epatajlı nümunələr bir rəngli yaxud eyni çalarlı losinlər, açıq rəngli şlyapalar və çox da gözə çarpmayan bəzək əşyaları ilə kombinə olunur. Tsumori Çisatodan olan “tsipao” paltarları libas – futlayları xatırladır və incə, zərif, eleqantlı dikdaban ayaqqabı və bir çox da gözə çarpmayan muncuqlu bəzək əşyaları ilə əla uzlaşır. Parlaq rəsmlər və düyünlərdəki çəp plankalar çoxlu sayda bəzəklərin olmasını tələb etmir.

Əgər bir insan ətrafdakı insanları təəcübləndirmək, valeh etmək niyyətindədirsə, onda hər hansı ziyafət gecəsi üçün şərq üslubunda tikilmiş libas geyinmək məsləhətdir.

Bu qadın, qadın obrazının fəaliyyətini, parlaqlığını nəzərə çarpdırmağa imkan verəcək.

Parlaq rənglərdə hazırlanmış çoxsaylı şər qaltarları epatajlı və olduqca cəlbedicidir. Prada dəb evinin gənclər yönümlü libasları bürüncəklər və dar şər şalvarlar ilə gözəl kombinə olunur. Qırmızı və qara rəngli detalları, eləcə də qeyri-adi ədəklərlə birləşən Yoxi Yamamotonun geyim məmulatları rahat ayaqqabı və xəzdən hazırlanmış dekor elementləri ilə harmonik ansambl təşkil edir.

Şər bəzək əşyalarının zəngin müxtəlifliyi parlaq ansamblar tərtib etməyə və qeyri-adi nümunələr hazırlamağa imkan yaradır. Çox vaxt qadın müdrikliyi və ağılının rəmzi tətbiq olunur. Həmin bəzək əşyası – üçüncü gözün oxşarıdır və rəsm yaxud alın yapışdırılması şəklində təsvir olunur. Bəzi hallarda aksesuar saçlarda bərkidilir və alın nahiyyəsinin mərkəzində cəmləşdirilir. Şər üslublu libaslar eynəklər, lentli ayaqqabılar taxta qolbaqlarla tamamlanır.

Şər kostyumların elementləri artıq uzun müddətdir ki, dəbli dizaynerləri özlərinə valeh etmişdi. Onların əsasında lakonik biçim və qapalı fasonlarla uzlaşmada dəbdəbəli və çox gözəl printləri, inanılmaz rəng nəfisliyi ilə seyr edənləri heyratə gətirən daim yeni kolleksiyalar işlənib hazırlanır.

Şər üslubunda geyim adətən düz şalvarla uyğunluq təşkil edir. Bu cür kostyum gözəl bədəni, maraqlı baxışlardan tamamilə gizlədir ki, bu da qadın təbiətinin təvazökarlığı və əxlaqı, isməti haqqında deyir. Bu üslubun daha sadıq pərəstişkarı İv Sen Sorandır. O, uzun qadın geyimini daha müxtəlif və fərqli etmək üçün ələyin biçimini mürəkkəbləşdirdi və onu qəliz, qeyri – adi ornamentlərlə bəzədi.

Dəbli libasları ənənəliyin dar çərçivəsindən çıxartmaq məqsədi ilə dizaynerlər biçimə daha çox incə, zərif və eleqant xətlər əlavə edir. Yüngül incə libaslar çox vaxt şəffaf, yaxud krujevalı parçadan hazırlanan haşiyələrlə zənginləşdirirlər.

Əlavə aksesuarların və bəzək əşyalarının köməyi ilə belə elementlərin maskalanması qadın bədəninin bütün cazibəli yerlərini bacarıqla gizlədir və afrikalı obraza daha böyük müəmma, sirr və cəlbedicilik gətirir.

Şər ruhunda bəzək əşyaları – baş nahiyyəsi üçün çalma şəklində burulan rəngli dəsmallarla gözəl sayılırlar. Parlaq sarıqlar həmçinin ənənəvi kəmərlərin istifadəsində edilir və onları şalvara bərkidilir. Əl və ayaqlarda ən müxtəlif bəzək əşyaları gənc insanların xüsusi marağına səbəb olur. Qolbaqlar, bilək sarğıları, şər motivli üzüklər xırda biserdən, nazik rəngli rezinlərdən, qaytanlardan, şərriidən, dəri zolaqlarından və digər əl altında olan materiallardan müstəqil şəkildə hazırlayırlar.

Etnik – milli üsluba aid edilən səciyyəvi qadın geyimi – çox saylı sarı libası, xəfif axan parçalardan tikilən donlar, uzun ədəklərdir. Həmçinin topla şarovar adlanan gen şalvarlar, uzun tuniklər də həmçinin çox populyardır. Kişi qarderobunu isə dizlərə qədər uzanan sürtüklər, uzun köynəklər, düz formada tikilən şalvarlar təmsil edir.

Hind üslubu iri və parlaq bəzəklərin olması da xarakterikdir. Metaldan, biserdən, yarım qiymətli daşlardan muncuqlar, boyunbağılar, qolbaqlar, uzun sırğalar, üzüklər hazırlanır. Qadınlar həmçinin burunlarını pirsinglə bəzəyirlər.

Orijinal aksesuarlar fərdi sifarişlər əsasında və əllə hazırlanan bəzək əşyalarından istifadə etmək hər şeydən yaxşıdır. Vintajlı məmulatlar yaxud köhnə imitasiyasına malik əşyalar yüksək dəyərləndirilir. Dəri qayıqları və uzun bel xətti üzərində bir qədər boşaldılmış kəmərlər seçilmiş müəyyən üsluba uyğun görünür.

Sərbəst dəbin daha bir variantı – çoxsaylı muncuqlar yaxud biserdən hazırlanmış

boyunbağı. Çox saylı qolbaqlar, üzüklər, iri sırğalarla onlar çox gözəl görünəcək. Lentlər, rənglər aplikasiyaları ilə bəzədilmiş istənilən formalı şlyapalar tamamilə bohema üslubuna müvafiq görünür.

Şərqi obraza dair əlavələr olaraq – aksesuarlar və bəzək əşyaları olmadan mükəmməl və tam yararlı trendi təsəvvür etmək olduqda çətindir. Şərq üslubu metaldan və daşlardan hazırlanan çoxlu sayda və növdə müxtəlif məmulatları özündə rahat və gözəl birləşdirir. Qəliz və mürəkkəb sırğalar, içi boş köpdürülmüş qolbaqlar, çoxyaruslu muncuqlar, olduqca gözəl və dəbdəbəli üzüklər – bütün bunlar ifadəli və effektiv obrazın qurulmasında müstəsna rol oynayır.

Qərbi Avropa və Şərq ölkələrinin geyimlərinə aid elementlərinə malik kolleksiyaların yaradılması kifayət qədər aktualdır ki, bu cür kolleksiyalar üzərində başlıca iş üsullarını öyrənmək üçün əsaslar olsun, bu da yaradıcılıq prosesinin effektivliyinin yüksəldilməsinə imkan verəcək.

İki böyük qitənin orta əsrlərdən bəri müəyyən dərəcədə qarışdığı mədəniyyətlər XX əsrdə dizaynerlərin ilham mənbəyinə çevrilmişdir. Müasir dövrdə Qərbi Avropa və Şərq geyim üslublarının müasir ənənələri ilə birləşməsi, müxtəlif zövqlərin bir araya gətirilməsi və qarşılıqlı təsiri, moda sənayesində yeni böyük səhifə açmışdır.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Дж. Брешня. Измените свой гардероб, чтобы изменить свою жизнь. М.: Феникс, 2015.

2. Марии Ф. «История моды.100 платьев, изменивших вес мир» М.: Азбука, Колибри, 2015.

3. Н. Найденская, И Трубецкого «Мода». Цвет и стиль. М.: Экса, 2011.

4. Влиранд Т. Молодежь об искусстве, Таллин, Изд: Кунст, 1990.

5. Дзеконьска – Козловская А. Женская мода. XX веках. М.: 1997 .